

Doc. RNDr. Ingrid Belčáková, PhD
Technická univerzita vo Zvolene
Fakulta ekológie a environmentalistiky
Katedra UNESCO pre ekologické vedomie
a trvalo udržateľný rozvoj

OPONENTSKÝ POSUDOK

na habilitačnú prácu

Autorka habilitačnej práce: **PaedDr. Bohuslava Hrončeková Gregorová, PhD**

Názov habilitačnej práce: Špecifické formy cestovného ruchu a ich vplyv na krajinu Západných Karpát

Študijný odbor: **Ochrana a využívanie krajiny**

Oponentský posudok na habilitačnú prácu PaedDr. Bohuslavy Hrončekovej Gregorovej som vypracovala na základe menovacieho dekrétu dekana Fakulty prírodných vied Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre prof. Františka Petroviča, PhD. zo dňa 29. novembra 2023 (č. FPVal-OVV-2023/21-6:103300) v súlade s vyhláškou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 246/2019 Z. z. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov a umelecko-pedagogických titulov docent a profesor.

Aktuálnosť témy a zvolené metódy spracovania

Cestovný ruch je všeobecne považovaný za činnosť, ktorá má výrazný vplyv na krajinu, hlavne ak sa uskutočňuje v masovom meradle koncentrácie návštevníkov a často aj v najhodnotnejších prírodných lokalitách. V poslednom období sme mohli zaznamenať príklady zo zahraničia (napr. talianske Benátky), kde bolo potrebné po mnohých rokoch regulovať a značne limitovať masový cestovný ruch v dôsledku jeho nepriaznivých vplyvov na životné prostredie a na obyvateľstvo. Taktiež sme svedkami čoraz väčšieho rozvoja tzv. alternatívnych foriem cestovného ruchu, ktoré sú šetrné ku krajine resp. prírodnému prostrediu. V tomto duchu je koncipovaná aj habilitačná práca s názvom „*Špecifické formy cestovného ruchu a ich vplyv na krajinu Západných Karpát*“, ktorá je predmetom hodnotenia. Rozvíja prístupy k špecifickému cestovnému ruchu (banský, speleologický, ekologický a poznávací) a hodnotí ich možnosti rozvoja v krajine. V zmysle vyššie uvedeného považujem habilitačnú prácu nielen za aktuálnu ale aj za tému, ktorú je potrebné rozvíjať a dopĺňať.

Posudzovaná práca bola vypracovaná vo forme súboru publikovaných vedeckých prác, ktoré sú doplnené príslušným komentárom. Súbor prác je doplnený úvodom, teoreticko-metodologickým rozborom a charakteristikou špecifických foriem cestovného ruchu. Z hľadiska použitých metód, využíva štandardné a aj moderné metódy výskumu a prezentácie.

Splnenie cieľov habilitačnej práce

Cieľom habilitačnej práce bolo charakterizovať vybrané špecifické formy cestovného ruchu a analyzovať ich vplyv na krajinu so špeciálnou pozornosťou na analýzu prírodných podmienok v chránených územiach Slovenska. V tejto súvislosti bola aj rozpracovaná problematika využívania krajiny z hľadiska jej potenciálu na rozvoj skúmaných špecifických foriem Západných Karpát. V práci je jasne a zreteľne dokladovaný výber publikovaných prác doplnený komentárom a výsledkami výskumu, čo vytvára zmysluplný tematický celok. Dovoľujem si preto konštatovať, že splnila vytýčené ciele.

Hodnotenie výsledkov habilitačnej práce

Habilitačná práca je rozdelená na 2 časti – teoreticko-metodologickú a aplikačnú. V úvodných častiach sú prezentované teoretické východiská a následne v aplikačnej rovine popísaný vplyv cestovného ruchu na krajinu a biotu ako prvý okruh a hodnotenie krajiny a jej využitie pre cestovný ruch ako druhý okruh. Habilitačná práca značne odráža dlhodobé výskumné tematické zameranie autorky a publikované výsledky väčšinou v autorských kolektívoch. Habilitantka sa vo svojich výskumoch venuje novým, špecifickým formám cestovného ruchu, podmienkam a možnostiam ich rozvoja v chránených územiach Západných Karpát resp. celého územia Slovenska. Taktiež sa vedecky dlhodobo zaoberá štúdiom vplyvov cestovného ruchu na krajinu z hľadiska geografie a ekológie.

V teoreticko-metodologickej časti je charakterizovaný vývoj výskumu cestovného ruchu od jeho masovej podoby až k individuálnym, alternatívnym formám. Aplikačná časť tvorí vlastne jadro habilitačnej práce s prezentovaným výskumom na podklade vybraných tematických štúdií. V prvom okruhu bol hodnotený vplyv cestovného ruchu na krajinu Západných Karpát (najmä územie Ďumbierskych Tatier, Národného parku Nízke Tatry a Národného parku Muránska planina) prostredníctvom 3 prác. Ďalší okruh - hodnotenie krajiny a jej využitie pre cestovný ruch je analyzovaný prostredníctvom siedmich prác predstavujúce výsledky štúdia vybraných špecifických foriem cestovného ruchu, konkrétne banský, speleologický, ekologický a poznávací. Veľmi cenné je okrem opisu obsahu predkladaných vedeckých výstupov aj naznačenie ďalších smerov realizácie výskumov jednotlivých oblastí.

Nastavený koncept predkladanej habilitačnej práce dokumentuje vysokú úroveň poznania danej problematiky, do jednotlivých celkov veľmi vhodne zapadajú príslušné komentáre. Prevažná väčšina predložených publikovaných časopiseckých prác je registrovaná v databázach CC, WOS a SCOPUS.

Zostavený výber prác, ich zatriedenie do tematických celkov s veľmi dobrým a prehľadným komentárom vytvárajú celok, kde sa veľmi jasne odráža autorkina erudícia a jej vlastný vklad v téme špecifických foriem cestovného ruchu. Vedecký prínos habilitačnej práce je nespochybniteľný.

Hodnotenie formálnej stránky

Habilitačná práca má 285 strán, napísaná je jasne, kultivovane. Je dobre zostavená a vyvážená. Všetky publikované výsledky už prešli recenzným konaním. Protokol o kontrole originality vykazuje zhodu 6,65%. K formálnej stránke nemám zásadné pripomienky.

Otázky do vedeckej rozpravy

- **Str. 17** - *Študovaný časový rámec zachytával takmer celú etapu existencie Slovenskej republiky, pričom našou snahou bolo zhodnotiť premeny na základe použitia troch*

metód: komparáciou máp CLC v sledovaných rokoch, analýzou „land cover flows“ a porovnaním krajinných metrík, ktoré sme získali výpočtami v softvéri PatchAnalyst. Zmeny krajinnej pokrývky sme identifikovali až na 31 % rozlohy národného parku. Ich príčinami boli jednak politicko-spoločenské reformy po roku 1989 odrážajúce sa v hospodárení a využívaní krajiny, sprísnenie ochrany prírody prijatím Zákona č. 543 o ochrane prírody a krajiny v roku 2002 a ďalšie sociálno-ekonomické transformácie vyvolané vstupom Slovenska do Európskej únie po roku 2004.

OTÁZKA k uvedenému odseku:

Na aké hospodárenie a využívanie krajiny sa sústreďovala spoločnosť pred r. 1989 a po r. 1989?. Uveďte rozdiely.

Aké negatíva a aké pozitíva prinieslo takéto hospodárenie a využívanie krajiny v kontexte CR, ŽP, RR (reg. rozvoja, resp. rozvoja regiónu).

- **Str. 28** - Tento posun koncepcnej podstaty ekoturizmu vychádzal z presvedčenia, že nie je možné, aby stál len na troch pilieroch udržateľnosti – environmentálnom, sociálnom a ekonomickom, lebo by sa rozvíjal len v tých oblastiach, kde divočina resp. človekom minimálne pozmenená krajina má rozsiahle plošné zastúpenie. Preto mnohí európski odborníci v cestovnom ruchu k pôvodným trom pilierom pridali ešte štvrtý, kultúrny.

OTÁZKA k uvedenému odseku:

- Celosvetovo sa používa pojem ekoturizmus. Nebolo by lepšie nahradiť ho slovom prírodný turizmus alebo prírode blízky turizmus, prípadne iný pojem?
- Vysvetlite, prečo je nevyhnutné v našom (slovenskom), resp. v stredoeurópskom priestore brať do úvahy v ekoturizme aj kultúrny pilier, okrem ekonomického, sociálneho a environmentálneho piliera.
- Je vhodné doplniť ešte ďalší pilier ekoturizmu a jeho udržateľnosti? Napr. vzdelávací?
- **Str. 21/25** - Návrh č. 3: Zabezpečenie aktívneho ekonomického zapojenia miestnej komunity do rozvoja ekoturizmu formou ponuky miestnych služieb a produktov (najmä výroba tradičných suvenírov, príprava miestnej kuchyne, príprava tradičných kultúrnych a spoločenských podujatí, poskytovanie sprievodcovských služieb).
- **OTÁZKA k vyššie uvedenému odseku:**
- Zisťovali ste záujem miestnej komunity o zapojenie sa do rozvoja ekoturizmu formou miestnych služieb a produktov, ktoré navrhujete?
- Aký je ich názor?
-
- **Otázka k mapám v poslednom článku** (str. 12/25; Sustainability 2020, 12, 6048)
- Na základe máp (uvedených v článku) z obdobia 1782-1785 až 2019 a tab. 4. objasnite **klúčové** faktory, ktoré sa podieľali na zmene využitia zeme študovaného územia z časo-priestorového hľadiska na príklade vinogradov.

Záver

Výsledky prezentované v habilitačnej práci, ako aj rozsah a kvalita publikačnej činnosti, potvrdzujú veľmi dobrú odbornú a vedeckú úroveň habilitantky. Práca je dôkazom, že autorka je schopná aj naďalej prispievať nielen k teoretickému, ale aj praktickému/aplikačnému rozvoju predmetnej problematiky. Habilitačná práca **PaedDr. Bohuslavy Hrončekovej Gregorovej, PhD** spĺňa všetky požiadavky kladené na tento druh prác. Na základe uvedeného prácu odporúčam

k obhajobe a po jej úspešnom obhájení navrhujem menovanej udeliť vedecko – pedagogický titul “docent” v študijnom odbore Ochrana a využívanie krajiny.

V Bratislave, 29.1.2024